

فصلنامه مطالعات سیاسی

سال دوازدهم، شماره ۴۸، تابستان ۱۳۹۹

صفحات: ۱۴۲-۱۱۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۲۱؛ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۹/۰۶/۲۱

نوع مقاله: پژوهشی

استراتژی‌های مؤثر برای خروج آمریکا از عراق

آرمین امینی* / یداله محمدی** / محمد محمدی***

چکیده

آمریکا و متحدانش در ۲۹ اسفند ۱۳۸۱ به عراق حمله نموده و این کشور را به اشغال خود درآوردند. با تثبیت امنیت نسبی در این کشور و انتقال قدرت به سران محلی و با خروج آخرین تیپ رزمی آمریکایی در ۲۸ مرداد ۱۳۸۹ این جنگ به‌طور رسمی خاتمه یافت. با این وجود آمریکا بخش‌هایی از نیروهای خود را در مراکز حساس و با بهانه‌های مختلف همچنان حفظ نموده و شواهد حاکی از آن است که این کشور تمایلی به خروج از عراق ندارد. این مسئله پس از ترور قاسم سلیمانی و ابومهدی المهندس، بیشتر نمایان شده و بررسی امکان خروج آمریکا به یکی از مهمترین مسائل این کشور تبدیل شد. اما سئوالی که مطرح می‌باشد این است که پیش نیازهای اصلی برای خروج آمریکا از عراق چه بوده و منافع عراق و آمریکا در این حوزه کدام‌ها هستند؟ و نقش ایران چیست؟ لذا برای این مقاله، یک متا از منابع مختلف الکترونیکی و منتشر شده برای تفسیر دلایل حضور آمریکا در عراق از دیدگاه نئوواقع‌گرایی استفاده می‌شود. علی‌رغم وجود تمامی مشکلات و چالش‌ها در این پژوهش اقداماتی که می‌تواند عراق را از وجود هرگونه نیروی خارجی بی‌نیاز کند نیز مورد بررسی قرار گرفته است تا با اتکاء به این اقدامات شاید بتوان فشارها برای خروج آمریکا را افزایش داده و دست‌کم حضور آمریکا در عراق را به حضوری حداقلی مبدل نمود.

کلیدواژه‌ها

آمریکا، عراق، دولت-ملت سازی.

* دانشیار گروه روابط بین‌الملل، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

** دکترای تخصصی علوم سیاسی، گرایش مسائل ایران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد

اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) ymohammadi@yahoo.com

*** کارشناس ارشد، روابط بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران.

مقدمه

پس از حادثه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، بلافاصله واشنگتن دولت صدام حسین را به عنوان تهدید جهانی معرفی کرد و با شعار جنگ با تروریسم نیروهای نظامی خود را روانه عراق کرد. این حمله به بهانه وجود سلاح‌های کشتار جمعی صورت گرفت، اما بعدها روشن شد که در زمان حمله آمریکا، هیچ سلاح کشتار جمعی در عراق نبوده است. پس از این تجاوز، عراق برای نخستین بار در سال ۲۰۰۵ توانست انتخابات چند حزبی را برگزار کند. پس از آن و در سال ۲۰۰۹ اوباما اعلام کرد که آمریکا تا پایان سال ۲۰۱۱ قصد دارد به حضور نظامی خود در عراق پایان دهد؛ اما این تصمیم به طور کامل اجرایی نشد. حضور در عراق به چند دلیل برای آمریکا از اهمیت بالایی برخوردار است؛ مقابله با نفوذ منطقه ای ایران، تضمین صادرات نفت عراق به بازارهای جهانی، حمایت از متحدان منطقه ای خود و به خصوص رژیم صهیونیستی و مبارزه با تروریسم چهارمین عاملی است که آمریکا را در عراق پابند کرده است.

ترور فرماندهان ایرانی و عراقی توسط آمریکا، تنش میان تهران و واشنگتن را به بالاترین سطح خود رساند. پس از این اقدام مجلس عراق بلافاصله مصوبه ای را برای اخراج نیروهای خارجی از این کشور تصویب کرد و مذاکرات برای خروج آمریکا آغاز شد. در واکنش به این اقدامات، دونالد ترامپ خروج نیروهای نظامی آمریکا از عراق را رد و تصریح کرد در صورت پیشبرد چنین تصمیمی از سوی دولت عراق، تحریم‌هایی را علیه این کشور اعمال خواهد کرد. در این بین گسترش اعتراضات و استعفای عادل عبدالمهدی، عراق را وارد بن بست داخلی کرد، تا اینکه مصطفی الکاظمی در اقدامی شگفت آور توانست اجماع تمامی احزاب سیاسی را کسب کند و به مقام نخست وزیری برسد. اما نکته آن است که یکی از پیش شرط‌های گروه‌های سیاسی در عراق برای توافق درباره به نخست وزیری رسیدن مصطفی الکاظمی از همان ابتدا، اجرایی شدن بی چون و چرای مصوبه پارلمان مبنی بر خروج نیروهای نظامی آمریکا از عراق بوده است.

اما از سوی دیگر نیاز عراق به حمایت ائتلاف بین‌المللی به رهبری آمریکا و مشکلات اقتصادی دولت الکاظمی باعث شده است که این کشور نتواند به صورت قاطع نسبت به اخراج آمریکایی‌ها از این کشور اقدام نماید. در حال حاضر نیروهای امنیتی عراق از تجهیزات و امکانات نظامی آمریکایی بهره می‌برند. ائتلاف بین‌المللی تقریباً در تمامی بخش‌های امنیتی و نظامی از جمله تدارکات، آموزش، تأمین سلاح و پشتیبانی مالی از عراق حمایت می‌کند و عدم

حمایت در بخش‌های یاد شده، ارتش عراق را با بحران روبرو خواهد کرد. همچنین آمریکا برای عراق نقش ایجاد کننده توازن را دارد. از طرف دیگر منافع گسترده آمریکا در عراق هم باعث شده تا واشنگتن تمایلی برای خروج از عراق نداشته باشد. بر این اساس سئوالی که در این پژوهش مطرح می شود این است که پیش نیازهای اصلی برای خروج آمریکا از عراق چه بوده و منافع عراق و آمریکا در این حوزه کدام هستند، همچنین نقش ایران در این بین چه خواهد بود؟ در پاسخ به این سوال این فرضیه مطرح می شود که فاکتورهای مؤثر برای خروج آمریکا از عراق آنچنان قدرتمند نیستند که بتواند واشنگتن را وادار به ترک عراق کنند.

چارچوب نظری

نظریه نئورئالیسم یا رئالیسم ساختاری در اواخر دهه ۱۹۷۰ در اثر انتقاد مکاتب گوناگون که متهم به نظریه‌ی سنت‌گرا گردیده بود، جهت علمی‌تر کردن و اصلاح نظریه واقع‌گرایی در ادبیات روابط بین‌الملل ظهور کرد.

در دهه ۱۹۷۰ کنت والتز مهمترین نماینده تلاش برای علمی‌کردن واقع‌گرایی در قالب نوواقع‌گرایی یا واقع‌گرایی ساختاری محسوب می‌شود. والتز در کتاب انسان، دولت و جنگ (۱۹۶۴) که تلاشی بود برای توضیح جنگ در روابط بین‌الملل، به سه سطح تبیین یا به بیان خود او، به سه تصویر اشاره می‌کند که عبارتند از: سرشت انسان یا تصویر اول که ریشه جنگ را در سرشت جنگ طلب انسان یا انسان‌های خاص جستجو می‌کند؛ دولت یا تصویر دوم که جنگ را بر اساس جنگ طلبی دولت‌های خاص با ایدئولوژی‌ها و رژیم‌های خاص سیاسی تبیین می‌کند؛ و ساختار نظام بین‌الملل یا تصویر سوم که وقوع جنگ را بر مبنای خصوصیت آنارشیکی نظام بین‌الملل تبیین می‌کند. (مشیرزاده، ۱۳۹۱: ۱۰۸)

والتز در کتاب نظریه سیاست بین‌الملل با متمایز نمودن بین نظام، واحدها و ساختارها معتقد است هر نظام از یک ساختار و واحدهای متعامل تشکیل شده است. ساختار مولفه ای نظام گستر می‌باشد که امکان تفکر نسبت به نظام به عنوان یک مجموعه، فراهم می‌سازد (Waltz, 1979:71). به این ترتیب از نظر والتز واحدها با تعامل با یکدیگر ساختار را شکل می‌دهند و با تشکیل یک مجموعه، رفتار دولت‌ها را معین می‌نمایند، لذا تغییر در ترتیب اجزاء موجب تغییر کل ساختار می‌گردد. هم ساختار و هم اجزاء مفاهیمی‌اند که با کارگزاران و کارگزاری در

ارتباطند اما با آنها یکی نیستند. ساختار قابل مشاهده نیست بلکه یک امر انتزاعی است، همانند نقش نحو در زبان که قابل تبیین است (Waltz, 1979:82).

مفهوم ساختارهای سیاسی والتز از سه مولفه تشکیل شده است: ۱- اصل نظم‌دهنده ۲- تمایز کارکردهای واحدها و ۳- توزیع توانمندی‌ها. از نظر والتز بر خلاف ساختار سلسله مراتبی داخلی، در نظام بین‌الملل نظام آنارشی حاکم است یعنی در نظام بین‌الملل اقتدار مرکزی متمرکز برای تنظیم امور وجود ندارد. در نتیجه، در محیط بین‌الملل دولت‌ها از اصل خودیاری و تکیه به قدرت خود به تأمین امنیت و منافع خود متوسل می‌شوند. به این ترتیب وجود نظام آنارشی به عنوان اصل تنظیم کننده ی نظام، هیچگونه تحولی در نظام بین‌الملل به وجود نمی‌آید.

نظر گیلپین در مورد ظهور و سقوط دولت‌ها بر این است که یک دولت در حال صعود، با افزایش قدرت نسبی خود معمولاً می‌کوشد به هزینه ی یک قدرت مسلط ولی در حال افول، کنترل خویش را بر سرزمین‌ها و نیز نفوذ خود را بر آن افزایش دهد. آنگاه قدرت در حال افول اساساً با چند انتخاب روبروست: تلاش در جهت افزایش توانایی‌های خود برای همپایه شدن با واحد در حال صعود؛ کاهش تعهدات و بنابراین پذیرش خرسندانه ی شرایط تغییر یافته؛ وارد شدن در اتحاد یا ترتیبات دیگری با سایر قدرت‌ها و یا امتیاز دادن به قدرت در حال صعود، گیلپین معتقد است که ابزار اصلی حل و فصل عدم تعادل در طول تاریخ، جنگ بوده است که تکلیف نظام جدید را روشن می‌سازد. (دوئرتی و فالتزگراف، ۱۳۷۶: ۱۱۹-۲۰۱)

به طور کلی در چهارچوب نظریه ی نئورئالیسم تلاش دولت‌ها به دو دسته تقسیم می‌شود: تلاش داخلی، در جهت افزایش توانایی‌های اقتصادی، نظامی و سیاسی؛ و تلاش خارجی، مبتنی بر تقویت اتحادهای خودی و تضعیف اتحادهای طرف مقابل است. (قوام، ۱۳۸۳: ۳۶۴)

در تحلیل سیستمی هرگاه دولتی منافع و امنیت اش در خطر باشد، برای نجات و یا ازدیاد قدرت خود به یک قدرت برتر نزدیک می‌شود و با آن اتحاد برقرار می‌کند. آنگاه در منازعات منطقه ای هیچ دولت متخاصمی جرات مخالفت با آن کشوری را که با قدرت برتر متحد گردیده است نخواهد داشت و در صورت هرگونه تهدید و یا جنگ، شکست را باید بپذیرد. از این رو در تقابل با این اتحاد، دولت‌های متخاصم مجبورند به یک قدرت بین‌المللی و یا به اتحادهای منطقه ای و یا سایر همکاری‌ها، اقدامات تدافعی و یا تهاجمی و نیز اتخاذ رفتار محافظه کارانه و حفظ وضع موجود و یا سیاست همراهی روی می‌آورند.

مهمترین دلایل حضور آمریکا در عراق

برای ایالات متحده عقب کشیدن از روابطی که تاکنون بیش از ۸۰۰ میلیارد دلار در آن هزینه کرده است، دشوار است. آژانس توسعه بین‌المللی ایالات متحده تنها در سال مالی ۱۹-۲۰۱۸ بیش از ۷۰۰ میلیون دلار در عراق هزینه کرده است. این بودجه‌ها جدای از سالی ۱,۲ میلیارد دلاری است که به صورت کمک نظامی و امنیتی به عراق تخصیص داده می‌شود. با این حال، شکست این سرمایه‌گذاری‌های گسترده در حصول اهداف نوعی حس سرخوردگی در ایالات متحده ایجاد کرده و سبب شده تعهداتش را محدود سازد. برداشت از شرایط عراق مبنی بر اینکه ایران کنترل امور آن را در دست دارد هم اوضاع را دشوارتر می‌کند.

با شروع حمله آمریکا به عراق، اوضاع خاورمیانه وارد بحران تازه‌ای شد. با تشدید این بحران تصمیم‌سازان سیاست خارجی آمریکا طرح خاورمیانه بزرگ را برای ایجاد تغییرات ساختاری در ارکان سیاسی کشورهای این حوزه تنظیم کردند که اشغال عراق آغاز این راهبرد بوده است. عراق نقطه شروع نمایش قدرت آمریکا به منظور تغییر ساختارهای سیاسی در غرب آسیا می‌باشد. به طور کلی مهم‌ترین دلایل و عواملی که منجر به حضور آمریکا در عراق شده است را می‌توان در موارد ذیل مطرح نمود:

۱- مقابله با داعش و آموزش نیروهای مسلح عراق

آمریکایی‌ها معتقدند که برای اطمینان از شکست پایدار داعش حضور در عراق الزامی است. آن‌ها می‌گویند که خروج سربازان آمریکایی از عراق یک ضربه بزرگ به مبارزه با تروریسم وارد خواهد کرد. داعش پس از پایان رسمی خود در سال ۲۰۱۹ تا سال ۲۰۲۰ توانسته است ۸۶۷ عملیات تروریستی را در عراق انجام دهد. در صورت عدم حضور فشار نظامی در این کشور افزایش می‌یابد. سازمان ملل تخمین می‌زند که داعش تاکنون ۳۰۰ میلیون دلار ذخایر برای ادامه فعالیت‌های تروریستی خود دارد و مقامات گرد می‌گویند که این گروه در حال حاضر با "فنون بهتر و تاکتیک‌های بهتر" به صورت زیر زمینی و پنهانی در حال سازماندهی مجدد در عراق است (Pollock, David: 2020).

اما همانطور که برنامه‌های اخیر دولت عراق برای مدرنیزاسیون دفاعی نشان می‌دهد، ارتش عراق می‌خواهد در دفاع از کشور خود و همچنین شرکت در عملیات ائتلاف، خودکفا و توانمند شود. اما بدون وجود زیرساخت‌های نهادی که عناصر اصلی دفاع را در کنار هم می‌چسباند،

دستیابی به چنین اهدافی دشوار خواهد بود. از این گذشته، بدون انسجام در بین نهادهای امنیت ملی عراق، بغداد تا حد زیادی قادر به تدوین استراتژی‌ها و سیاست‌های دفاعی ملی واقعی، ایجاد قابلیت‌ها و آموزه‌های مشترک و پرداختن به موضوعات مدیریت منابع انسانی نیست. ارتش عراق آموزش‌های لازم برای بهره‌برداری از سیستم‌های دفاعی که ایالات متحده به آن فروخته است را ندارد و همواره حضور یک نظامی آمریکایی برای بهره‌برداری از این تجهیزات مورد نیاز به نظر می‌رسد (Saab&Mulroy, 2020). در همین راستا وزارت دفاع آمریکا در بیانیه‌ای اعلام کرد شرکت "جنرال داینمیکس لند سیستمز"^۱ قراردادی را برای ارائه خدمات لجستیکی و آموزش ارتش عراق به ارزش ۷,۷۴۶ میلیون دلار امضا کرده است (خبرگزاری المعلومه عراق، ۲۰۲۰). آموزش ارتش عراق و ارائه خدمات فنی به آن بیش از پیش عراق را به ماندن آمریکا در آن ترغیب می‌کند.

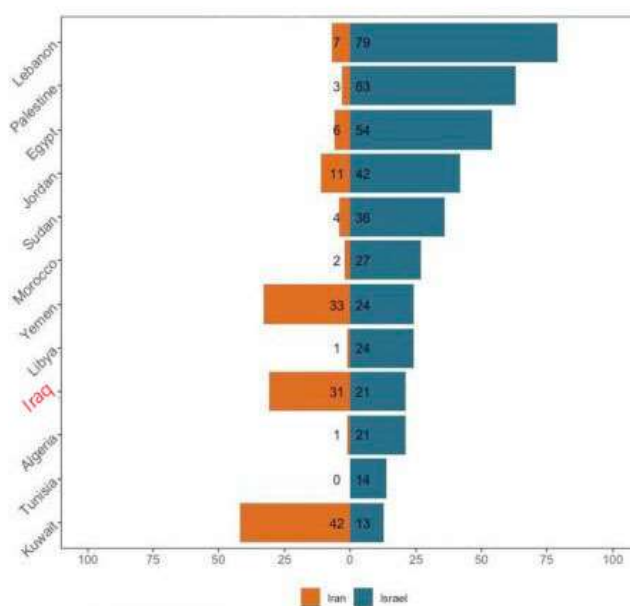
۲- جلوگیری از حضور و نفوذ ایران در عراق

حضور سربازان ایالات متحده در عراق موجب تقویت جایگاه این کشور در عراق برای مقابله با نفوذ ایران می‌شود و خروج آن، توانایی مقابله با ایران در عراق را کاهش خواهد داد. گسترش حضور ایران در عراق می‌تواند این کشور را با اکثریت شیعه تبدیل به دشمنی دیگر برای آمریکا در منطقه تبدیل کرده و جاپای ایران را برای مقابله با آمریکا در منطقه تقویت کند. به همین دلیل واشنگتن معتقد است که نقطه شروع محدود کردن ایران در منطقه، عراق است. آمریکا با راه اندازی مذاکرات بغداد-واشنگتن در واقع به دنبال جدایی عراق از ایران و پیوند آن با محور آمریکایی-عربی است.

در این بین نکته‌ای که حائز اهمیت است، رغبت مقامات عراقی بر کاهش نفوذ ایران در عراق است. پس از حمله موشکی ایران به عین الاسد، رئیس‌جمهور، رئیس پارلمان و وزارت خارجه عراق به طور علنی حمله ایران را محکوم کردند. در جلسه رای‌گیری پارلمان عراق برای خروج نیروهای آمریکایی از این کشور از میان ۳۲۹ نماینده، تنها ۱۶۸ نماینده به خروج نیروهای آمریکایی رای مثبت داده و مابقی که از گروه‌های کردی و سنی بودند اکثراً در جلسه حاضر نبودند. از طرف دیگر برهم صالح رئیس‌جمهور عراق پس از این اقدام پارلمان در بیانیه‌ای اعلام کرد که آمریکا متحد ماست و ایران همسایه ماست. رهبران دولت اقلیم کردستان عراق

استراتژی‌های مؤثر برای خروج آمریکا از عراق

به صورت عمومی و خصوصی بارها از آمریکا برای همکاری دعوت کرده اند. همچنین مقامات عراقی نگران این هستند که ایران، عراق را به پلی برای دور زدن تحریم‌ها تبدیل کند که این امر می‌تواند تبعات سنگینی برای عراق به همراه داشته باشد. از طرف دیگر در تظاهرات‌های سراسری که عموماً در مناطق شیعه نشین برپا شده است، به صورت پراکنده برخی شعارهایی بر ضد نفوذ ایران در عراق داده اند. در نظرسنجی که عرب بارومیتز منتشر کرده است، نشان داده شده است که مردم عراق خطر ایران را از اسرائیل هم بیشتر می‌دانند.

منبع: Arab Barometer, January 3, 2020

شکل شماره ۱- برای کشور شما ایران خطرناک تر است یا اسرائیل؟

۳- حمایت از متحدان خود در منطقه

۳-۱ کمک به امنیت و ثبات اردن

عقب‌نشینی آمریکا از عراق، اردن را وارد مرحله ای تازه از چالش‌های امنیتی خواهد کرد. تمرکز و قدرت نظامی و اطلاعاتی اردن که در امتداد مرز با سوریه گسترانیده شده است با

خروج آمریکا، می‌بایست مرزهای عراق را نیز به شکل جدی تری پوشش دهد. مقامات اردنی مدت‌هاست که از حضور ایران و نزدیکان آن در سوریه و عراق ابراز نگرانی می‌کنند. خروج آمریکا موجب نگرانی اردن در مورد اعتبار و وجهه ابر قدرتی آمریکا خواهد شد. احتمالاً پس از این اقدام اردن به دلیل نداشتن گزینه‌های بهتر روابط امنیتی خود با آمریکا و اسرائیل را ادامه خواهد داد، اما روابط سیاسی دو کشور مثل سابق باقی نخواهد ماند. این اقدام تاثیرات منفی بر متحد کلیدی و بلندمدت آمریکا که مستقیماً با اسرائیل در ارتباط است خواهد داشت.

به لحاظ اقتصادی هم آمریکا بیشتر از صادرات به اردن از این کشور وارد می‌کند. بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط اداره آمار آمریکا در سال ۲۰۱۹ این کشور ۲ میلیارد و ۱۶۹ میلیون دلار از اردن وارد و ۱ میلیارد و ۴۹۲ میلیون به این کشور صادر کرده است. در ۵ ماهه نخست سال ۲۰۲۰ نیز واردات آمریکا با ۷۵۲,۶ میلیون دلار در مقابل ۶۵۶,۹ میلیون دلار صادرات قرار داشته است (The U.S. Census Bureau, 2020).

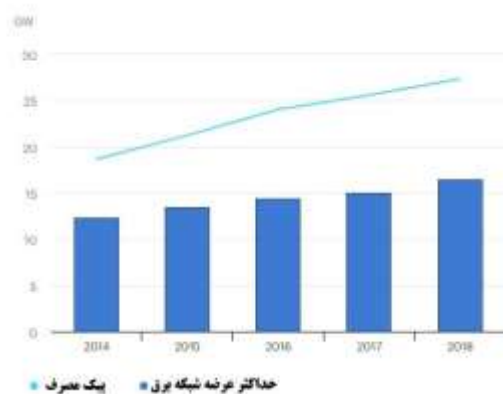
۲-۳ مشارکت با متحدین خلیج فارس

تقریباً همه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، نیروهای آمریکایی در عراق را پایه و اساس نیروها و واحدهای نظامی آمریکایی می‌دانند که در خاک خود میزبان آن‌ها هستند. این نیروها برای دفاع از تهدید ساختگی ایران برای این کشورها حیاتی به نظر می‌رسند. نظرسنجی‌ها در کویت، عربستان و سایر کشورهای شورای همکاری خلیج فارس نشان می‌دهد که افکار عمومی این کشورها نظر مثبتی در مورد ایران و متحدان آن ندارند. (Pollock, David:2020)

در سال‌های اخیر شورای همکاری خلیج فارس همکاری جدی با عراق نداشته است، اما به تازگی و با حمایت آمریکا، هم رفت و آمدهای دیپلماتیک میان این کشورها با عراق افزایش یافته است و هم چشم اندازها از بهبود روابط آن‌ها با حمایت‌های جدید آمریکا حکایت دارد. واشنگتن به این نتیجه رسیده است که هرچقدر عراق بیشتر به سمت اعراب متمایل به خود نزدیک تر شود، وابستگی و نیازش به ایران کمتر خواهد شد و به همین دلیل آمریکا کشورهای عضو شورای همکاری را برای سرمایه‌گذاری و حمایت اقتصادی از عراق ترقیب می‌کند. می‌توان معافیت بدهی ۳ میلیارد دلاری عراق به کویت، درخواست امارات برای واردات محصولات

استراتژی‌های مؤثر برای خروج آمریکا از عراق

کشاورزی از عراق، حمایت آمریکا برای گرفتن وام ۵ میلیاردی از صندوق بین‌المللی پول، تزریق ۵۰۰ مگاوات برق به نیروگاه بسمایه و ۵۰۰ مگاوات به نیروگاه‌های السماوه و ذیقار عراق توسط شرکت جنرال الکتریک آمریکا را هم در همین راستا مشاهده کرد. همچنین در دیداری که ناصر الصباح وزیر خارجه کویت به عراق داشت به الکاظمی پیشنهاد داد که شبکه برق عراق می‌تواند به شبکه شورای همکاری خلیج فارس پیوند داده شود.

منبع: iea

شکل شماره ۲: تقاضای مصرف برق و میزان حداکثر عرضه در شبکه برق عراق بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۸

از طرف دیگر عربستان هم اعلام کرده است که قصد سرمایه‌گذاری در یکی از میدین‌گازی عکاظ یا منصوریه عراق را دارد. در همین راستا وزیر نفت عراق هم اعلام کرده است که در صورتی که پروژه‌های گازی این کشور مطابق برنامه کامل شود، عراق واردات گاز از ایران را در سال ۲۰۲۴ متوقف خواهد کرد.

اجرای این پروژه می‌تواند عراق را از تهدیدی برای کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس به دوست و متحد استراتژیک آن‌ها تبدیل کند. کشورهای عضو شورای همکاری تاکنون به دلیل ماهیت شیعی بودن عراق از درگیر شدن به طور جدی در این کشور خودداری می‌کردند اما با تضمین‌هایی که ایالات متحده به آن‌ها داده است، آن‌ها به طور موثرتری برای سرمایه‌گذاری در این کشور پا پیش گذاشته‌اند.

۳-۳ حمایت از رژیم صهیونیستی

امنیت رژیم صهیونیستی برای سیاستمداران آمریکایی همچون امنیت ملی آمریکا در نظر گرفته می‌شود. ایالات متحده در برهه‌های مختلف ثابت کرده است که برای امنیت در اسرائیل حاضر است هزینه‌های سنگینی را پرداخت کند. این اقدام گاهاً وجهه ایالات متحده در نظام بین‌الملل را زیر سوال برده است.

اگرچه رژیم صهیونیستی به طور مستقیم به وقایع عراق ارتباط پیدا نمی‌کند، اما خروج آمریکا تهدیدهایی را برای امنیت اسرائیل به وجود می‌آورد. با خروج آمریکا، ایران حوزه نفوذ خود در عراق را گسترش داده و از این طریق به صورت زمینی به مرزهای سوریه و از آن طریق به مرزهای رژیم صهیونیستی دسترسی می‌یابد.

در نتیجه خروج آمریکا، اسرائیل برای دفاع از خود تلاش خواهد کرد گروه‌های تروریستی در عراق را برای مقابله با گروه‌های نزدیک به ایران تقو و پشتیبانی کند. این اقدام می‌تواند پشتوانه ای برای وضعیت شکننده اسرائیل در منطقه باشد. همچنان که اسرائیل بارها در سوریه نشان داده است که برای تأمین امنیت خود تنها به اقدامات آمریکا وابسته نبوده و خود نیز برای تأمین امنیت اقدامات عملیاتی و نظامی انجام می‌دهد.

۳-۴ پشتیبانی از متحدین اروپایی و کسب حمایت آن‌ها

عقب‌نشینی آمریکا توانایی نیروهای اروپایی را برای ادامه روند آموزش نیروهای ضد تروریسم عراق به شدت کاهش خواهد داد. به عنوان مثال آلمان، کانادا و دانمارک پس از افزایش درگیری‌های در عراق و احتمال خروج آمریکا از این کشور نیروهای خود را در عراق کاهش داده و اعلام کرده‌اند که به درخواست پارلمان عراق خاک این کشور را ترک خواهند کرد.

اگر آمریکا بخواهد که در عرصه‌های سیاسی و اقتصادی در عراق باقی بماند، احتمالاً می‌بایست با متحدان اروپایی خود شریک شده و تقسیم منافع با آن‌ها صورت گیرد. واکنش محتاطانه اروپایی‌ها به ترور قاسم سلیمانی در این قالب قابل تفسیر است.

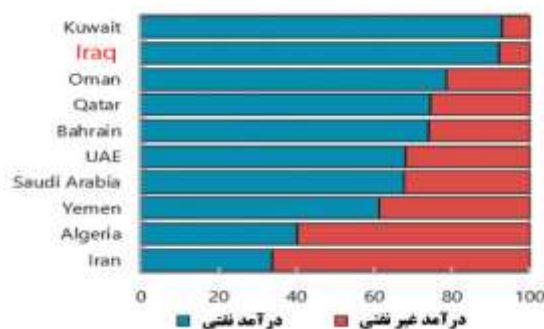
۴- تضمین صادرات نفت عراق به بازارهای جهانی

عراق دومین تولیدکننده نفت خام در سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) پس از عربستان سعودی است و پنجمین ذخایر نفت خام اثبات شده جهان را در اختیار دارد (اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ۲۰۱۹). این کشور نزدیک به ۱۴۹ میلیارد بشکه نفت در اختیار دارد که شامل ۱۸٪ از ذخایر اثبات شده در خاورمیانه و تقریباً ۹٪ از ذخایر جهانی را شامل می‌شود (مجله نفت و گاز، ۲۰۱۹). همچنین عراق ۱۲۵,۶ تریلیون فوت مکعب ذخایر گازی در اختیار دارد (اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ۲۰۱۹).

امروز کشورهای صنعتی بیش از اندازه به نفت خلیج فارس وابسته شده اند. جریان انتقال نفت از تنگه هرمز از ۱۷,۲ میلیون بشکه در روز در سال ۲۰۱۴ به ۲۰,۷ میلیون بشکه در سال ۲۰۱۸ افزایش یافت. همچنین صادرات گاز مایع با افزایش ۲۰ درصدی به ۴,۱ تریلیون فوت مکعب در سال افزایش یافته است. (اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ۲۰۱۹) تقریباً همه شرکای تجاری آمریکا در آسیا و اروپا، وارد کننده اصلی نفت از خلیج فارس محسوب می‌شوند.

نگاه استراتژیک آمریکا به عراق به عنوان یک قدرت نفتی و تضمین کننده جریان پایدار صادرات نفت جهان است. ایالات متحده ممکن است به نوعی مزاد خالص در صادرات نفت برسد، اما به طور پیوسته بسیار وابسته به سلامت کلی اقتصاد جهانی است. به همین دلیل، رشد اقتصادی و ثبات در جهان در حال توسعه وابسته به سوخت‌های فسیلی و صادرات انرژی خلیج فارس خواهد بود.

از طرف دیگر اقتصاد عراق نیز به شدت به درآمد صادرات نفت خام وابسته است. براساس گزارش صندوق بین‌المللی پول^۱، صادرات نفت ۸۵٪ از بودجه کل عراق را تأمین می‌کند. (کمپانی نفت انگلستان، ۲۰۱۹) در سال ۲۰۱۸، عراق تقریباً ۹۱ میلیارد دلار درآمد صادرات نفت خام داشته است که این مقدار نسبت به سال ۲۰۱۷ در حدود ۲۵ میلیارد دلار افزایش داشته است. در ۶ ماهه نخست سال ۲۰۱۹ نیز درآمد عراق از نفت خام در حدود ۵۲ میلیارد دلار بوده است (اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ۲۰۱۹).

منبع: Bloomberg LP; WEO; Market Projections; and IMF Staff

شکل شماره ۳: مقایسه درآمد نفتی و غیرنفتی برخی از کشورها

استراتژی‌های عملی دولت عراق برای خروج آمریکا از عراق

وابستگی تأثیر نامطلوب قابل توجهی بر تصمیم‌گیری‌های سیاسی و توانایی اتخاذ مسیر توسعه مستقل اقتصادی و اجتماعی می‌گذارد. نبود ساختارهای دموکراتیک و فقدان استراتژی‌های معنی‌دار برای توسعه موجب افزایش وابستگی می‌شود. علاوه بر وابستگی اقتصادی و سیاسی عراق، این کشور در حوزه نظامی نیز به شدت به آمریکا وابسته است. خلاص شدن عراق از این وضعیت نیازمند اقداماتی است که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود.

دولت - ملت سازی

مفهوم دولت-ملت سازی دایره گسترده‌ای از تحولات و مسائل توسعه را در بر می‌گیرد. به همین دلیل این مفهوم کامل‌ترین و جامع‌ترین مفاهیم در ادبیات توسعه به شمار می‌رود. در شکل‌گیری و تکامل دولت-ملت سازی باید عوامل مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی توسعه پیدا کنند و اگر هر کدام از این موارد با مشکل روبرو باشد نمی‌توان از دولت-ملت سازی موفق نام برد.

به طور کلی قوام و زرگر برای دولت - ملت سازی شاخص‌هایی را در نظر می‌گیرند که

عبارتند از:

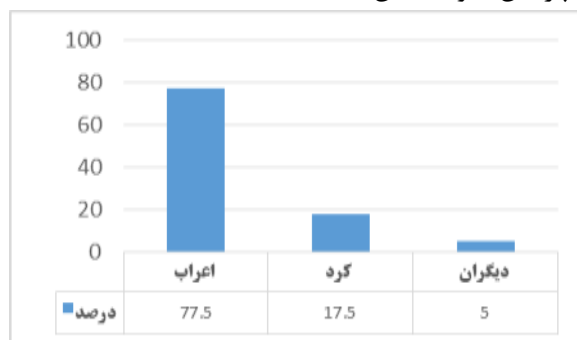
استراتژی‌های مؤثر برای خروج آمریکا از عراق

۱. اشباع سرزمینی: که در برگزیده تثبیت مرزهای ملی، اعمال تام و کمال حاکمیت ملی، حل مسائل مرزی و سرزمینی حاد و دفع و رفع هرگونه ادعای سرزمینی ناشی از بیرون و... است

۲. ثبات سیاسی و اقتصادی: که در بردارنده انتقال مطمئن و با ثبات قدرت، موثر و کارآمد بودن نهادهای دولت مانند ارتش، پیشرفت دموکراسی و همچنین اقتصاد پویا می‌باشد.

۳. همبستگی و یکپارچگی ملی: این شاخص بدین معنی است که در محدوده نظام کشوری کلیه وفاداری‌ها در قالب یک هویت ملی واحد و پیرامون برخی ارزش‌ها، نمادها، اسطوره‌ها و منافع مشترک به سوی یک مرکزیت واحد سوق یابند (قوام و زرگر، ۱۳۸۷).

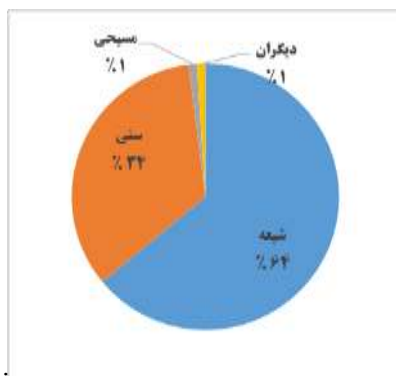
امروز عراق در تمامی زوایای دولت - ملت سازی با مشکلات اساسی و جدی روبروست. بزرگترین مشکل عراق ناشی از اختلافات فرقه ای و مذهبی میان اکراد، سنی‌ها و شیعیان است. بر اساس تخمین سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا^۱، ۷۵-۸۰ درصد جمعیت عراق را اعراب، ۱۵-۲۰ درصد را اکراد و ۵ درصد دیگر شامل ترکمن‌ها، ایزدی‌ها، شاباک، کاکایی، بدوئین‌ها، رومانی‌ها، آشوری‌ها، چرکس‌ها و صابئین‌ها است.

منبع: CIA, The World factbook, July 2020est

شکل شماره ۴: جمعیت عراق بر اساس قومیت

¹ Central Intelligence Agency

منبع: CIA, The World factbook, July 2020est

شکل شماره ۵: جمعیت عراق بر اساس نوع مذهب

وحدت در میان اقوام و قومیت‌های مختلف در عراق می‌تواند در هنگام انتصاب سمت‌های دولتی در این کشور تقویت شود. برخی اقدامات دیگر از جمله تصویب و تقسیم عادلانه بودجه در کل کشور می‌تواند انسجام میان همه استان‌های عراق را گسترش دهد.

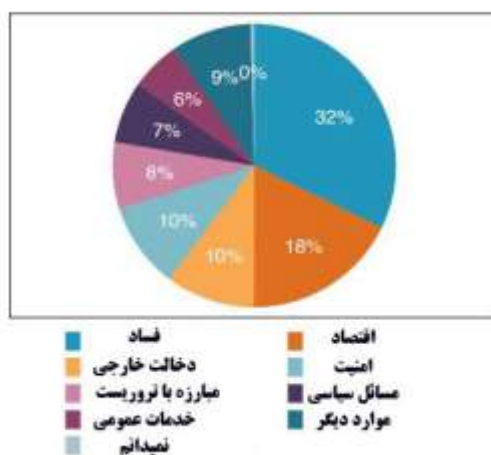
اعتراضات در عراق و شیوه پاسخگویی به آن از جمله مشکلاتی است که همواره وجهه حقوق بشری عراق را زیر سوال برده است. وب سایت آمار کشتگان عراق^۱ در ماه‌های آگوست و سپتامبر ۲۰۱۹ به ترتیب ۹۳ و ۱۵۳ کشته را ثبت کرده که عمدتاً مربوط به داعش بوده است. در ماه اکتبر (وقتی اعتراضات عراق شروع شد) کمیسیون عالی حقوق بشر عراق^۲ گزارش کرد که در اعتراضات یادشده، ۳۰۱ نفر کشته و ۱۵۰۰۰ نفر مجروح شده‌اند.

در حوزه ثبات سیاسی و اقتصادی عراق با مشکل بزرگی به نام فساد روبروست. اطلاعات مربوط به نظرسنجی که توسط البارومیتزر العربی^۳ انجام شده، نشان می‌دهد که از هر ۱۰۰ نفر عراقی، ۹۰ نفر معتقدند که فساد فراگیر در کشور وجود دارد. همچنین براساس نظر سنجی که توسط دانشگاه پرینستون آمریکا انجام شده است ۳۲ درصد از مردم عراق معتقدند که چالش اصلی این کشور فساد است.

1 Iraq Body Count

۲ Iraqi High Commission For Human Rights

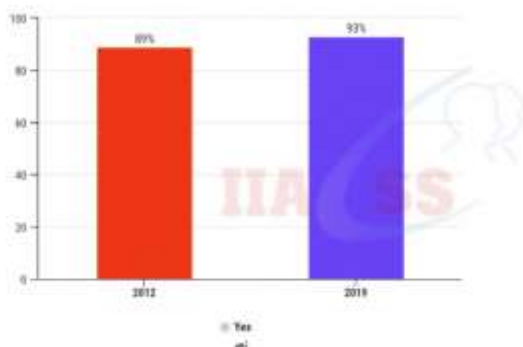
3 Arab Barometer

منبع: Arab Barometer

شکل شماره ۶: اهمیت چالش‌های موجود در عراق از نگاه مردم

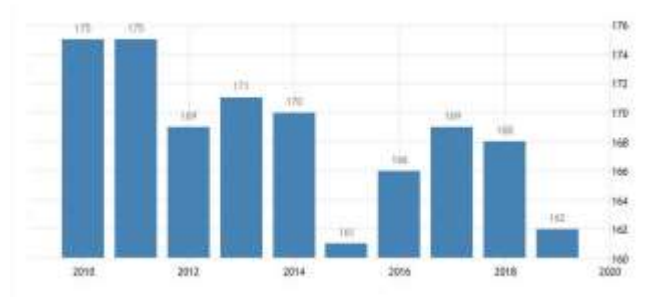
همچنین در نظرسنجی دیگری که در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۹ در عراق انجام شده است، گویای آن است که احساس فساد در میان مردم عراق در حال افزایش است.

منبع: (2019, IACSS)

شکل شماره ۷: آیا معتقدید که فساد در عراق گسترش یافته است؟

در سال ۲۰۱۹ عراق در جایگاه ۱۶۲ کشورهای فاسد از میان ۱۹۸ کشور جهان قرار گرفته است.

منبع: Tradingeconomics.com

شکل شماره ۸: رتبه عراق در زمینه فساد از نظر سازمان شفافیت بین الملل در بین سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹

دولت عراق جزو بزرگترین، بیهوده ترین و پرهزینه ترین دولت در جهان محسوب می شود که بیشترین تعداد کارمندان دولتی در جهان را نیز به خود اختصاص داده است. براساس این شرایط بانک جهانی رتبه عراق را در زمینه تجارت در رتبه ۱۷۱ جهان طبقه بندی می کند که از این نظر عراق نوزدهمین کشور بد جهان به لحاظ تجارت خارجی محسوب می شود. (Anthony H.Cordesman, 2019)

فساد در حوزه اجتماعی و بهداشتی نیز مردم عراق را رنج می دهد. ۵۳ درصد عراقی ها معتقدند که برای گرفتن آموزش بهتر، می بایست که رشوه پرداخت کرد. ۵۶ درصد هم دریافت مراقبت های بهداشتی مناسب را مستلزم پرداخت رشوه می دانند. در مجموع ۵۶ درصد از عراقی ها معتقدند که در ادارات دولتی رشوه پرداخت می شود. در مجموع نظر مردم عراق در مورد فساد در دستگاه های مختلف به قرار ذیل است.

منبع: Arab Barometer

شکل شماره ۹: نظر مردم عراق در مورد فساد در بخش های مختلف این کشور

به گزارش خبرگزاری فرانسه، از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۹، نزدیک به ۲۵۰ میلیارد دلار بودجه عمومی در عراق ناپدید شده است و پارلمان گفته است که این پول به جیب تعدادی از سیاستمداران و بازرگانان رفته است. این میزان برابر با دو برابر بودجه دولت و بیشتر از تولید ناخالص داخلی عراق است. کمیسیون یکپارچگی عراق در ماه اوت سال ۲۰۱۹ اعلام کرد که در نیمه نخست امسال بیش از یک میلیارد دلار کشف کرده است، اقدامی که نشان دهنده میزان فساد در این کشور است. این کمیسیون فاش کرد که تحقیقات آن باعث صدور حکم بازداشت برای ۸۵۷ تن از مقامات شده است. (فریحات، معاذ: ۲۰۱۹)

بیکاری بالا در میان جوانان نیز یکی دیگر از چالش‌های پیش روی دولت‌ها در عراق بوده و همواره یکی از دلایل تظاهرات در این کشور بوده است. بررسی‌های بارومیتزر العرب در سال ۲۰۱۹ به درستی نشان می‌دهد که ۴۰ درصد از عراقی‌های ۱۸ تا ۲۹ ساله علاقمند به مهاجرت هستند. حل مشکل بی‌کاری در این کشور از چند طریق ممکن است؛ اقدام دولت بر اساس عدالت و خصوصی سازی بخش‌های مختلف دولتی و سهامدار کردن کارمندان می‌تواند تاثیر بسزایی در ایجاد اشتغال و رفع این چالش در عراق داشته باشد. همچنین کمک‌های مالی کوتاه مدت در این برهه زمانی می‌تواند این روند را تسریع کند.

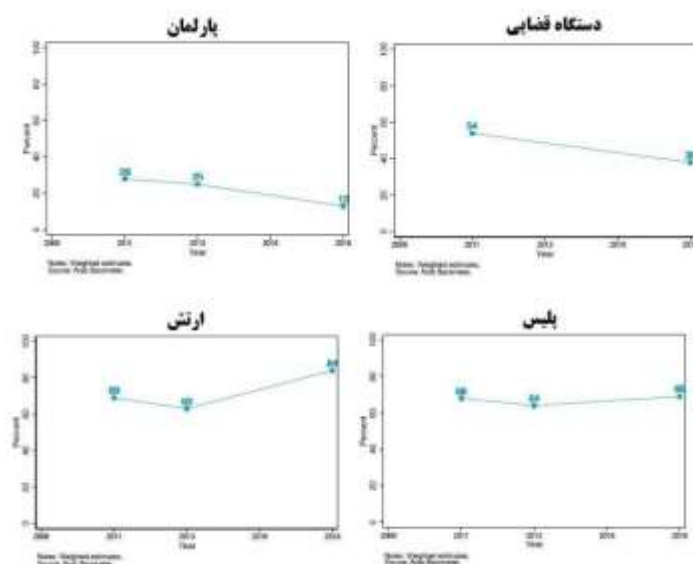
برای ایجاد یک دولت - ملت قدرت، عراق نیازمند یک سری تغییرات بنیادین است؛ از جمله تغییر ماهیت سیاست احزاب، رفع فساد فراگیر، منع نفوذ ناروا از طرف گروه‌ها و جریان‌ها و تغییر شرایط انتخابات که شبه و تقلب در آن بسیار است.

در حوزه بازسازی‌های ویرانی‌های پس از جنگ نیز عراق با چالش‌های فراوانی روبروست. همچنان عراق صدها هزار آواره دارد که به دلیل ویرانی‌ها و مشکلات اقتصادی شرایط برای بازگشت آن‌ها فراهم نیست. نظرسنجی‌ها در مناطق سنی‌نشین در غرب عراق نشان می‌دهد که حداقل نیمی از مردم فقر، اشتغال و افزایش قیمت را مهمترین چالش‌ها می‌دانند. براساس نظرسنجی دیگری، ۷۳ درصد از مردم کل عراق احساس می‌کنند دولتشان نسبت به شهروندان پاسخگو نبوده و ۵۵ درصد به شدت این موضوع را احساس می‌کنند (Anthony H. Cordesman, 2019).

اکثر عراقی‌ها می‌گویند که از خدمات بخش‌های آموزش، بهداشت و سلامتی که دریافت می‌کنند راضی نیستند. در یک نظرسنجی مشخص شد که ۷۴ درصد از عراقی‌ها از خدمات بخش آموزش و ۶۶ درصد از خدمات درمانی ناراضی هستند. در بخش عملکردی دولت، ۸۴

درصد از عملکرد دولت ناراضی بوده و تنها ۳۰ درصد معتقدند که دولت قادر است به ارائه خدمات اولیه به شهروندان است. همچنین ۴۱ درصد عراقی‌ها بر این باورند که چالش‌های داخلی بزرگترین مانع دستیابی به توسعه است (وب سایت بی بی سی عربی، ۲۰۱۹).

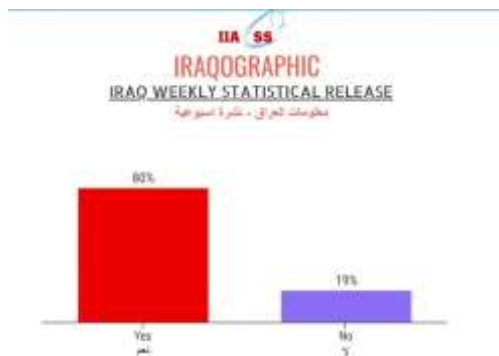
نهاد پارلمانی در عراق از اعتماد اکثریت برخوردار نیست، زیرا درصد اعتماد به آن از ۱۳ درصد تجاوز نمی‌کند، در حالی که سیستم قضایی اطمینان ۳۸ درصدی از شهروندان را دارد. نتایج نشان می‌دهد که عراقی‌ها نسبت به دولت‌هایشان به دستگاه‌های امنیتی و انتظامی اعتماد بیشتری دارند. ۸۴ درصد عراقی‌ها به ارتش و ۶۹ درصد آن‌ها به دستگاه امنیتی اعتماد دارند.

منبع: Arab Barometer

شکل شماره ۱۰: میزان اعتماد مردم عراق به نهادهای حکومتی

یک سوم عراقی‌ها می‌خواهند به کشورهای دیگر مهاجرت کنند و اروپا یا هر یک از کشورهای حوزه خلیج فارس مقصد مورد نظر عراقی‌ها است (فریحات، معاذ: ۲۰۱۹). با وجود نارضایتی‌هایی که مردم عراق از دولت خود دارند اما نگاه مثبتی هم از حضور نیروهای خارجی در کشور خود ندارند.

منبع: (2019, IIAQSS)

شکل شماره ۱۱: به نظر شما، آیا استقلال عراق با وجود نیروهای خارجی در کشور تهدید می‌شود؟

تقویت ارتش و نیروهای امنیتی

ارتش هر کشوری رکن اساسی استقلال و امنیت ملی آن کشور محسوب می‌شود. امروزه و بر اساس دیدگاه‌های رئالیستی و نئورئالیستی، برای هر کشوری ارتش قدرتمند لازم و ضروری است. گزارش‌های بازرسی کل آمریکا به کنگره این کشور نشان می‌دهد که نیروهای رزمی عراق از نظر کیفیت مشکلات اساسی داشته و نیازمند حمایت و مشاوره گسترده می‌باشند. این گزارش می‌افزاید که عراق توانایی انجام عملیات مشترک زمینی و هوایی در مقیاس جدی را ندارد. در این گزارش هشدار داده شده است که نیروهای عملیاتی و انتظامی عراق توانایی روی پای خود ایستادن را ندارند (اداره کل بازرسی وزارت دفاع آمریکا، ۲۰۱۹).

نامنی و بی‌ثباتی برای هر کشوری بزرگترین چالش محسوب می‌شود. نامنی هم نارضایتی مردمی را به همراه دارد و هم جلوی توسعه اقتصادی هر کشوری را می‌گیرد. بر اساس گزارش وب سایت آمار کشته شدگان عراقی که یکی از معتبرترین آمارها در خصوص کشته‌های عراق را دارد، از سال ۲۰۰۱ تا اواخر سپتامبر ۲۰۱۹ حدود ۲۸۸ هزار نظامی و غیر نظامی در عراق کشته شده‌اند. این آمار به تنهایی گویای نامنی و بی‌ثباتی گسترده است.

براساس این قبیل گزارش‌ها، ایالات متحده معتقد است که برای جلوگیری از گسترش مجدد افراط‌گرایی در عراق، می‌بایست در این کشور بماند و نیروهای نظامی و انتظامی این کشور را آموزش دهد. تقویت ارتش و نیروهای انتظامی عراق هم بهانه حضور آمریکا در عراق را از بین می‌برد و هم موجب احساس رضایت عمومی و تقویت اقتصاد عراق خواهد شد.

اما نوع برخورد سیستم امنیتی با تظاهرکنندگان و اقدامات پراکنده داعش و سایر گروه‌های تروریستی در عراق نشان می‌دهد که دستگاه امنیتی و ارتش عراق می‌بایست تغییرات گسترده‌ای را در این حوزه‌ها اعمال کند. در سال ۲۰۱۹ عراق ۳,۵ درصد از کل تولید ناخالص داخلی خود را به حوزه نظامی و امنیتی اختصاص داده بود که نسبت به سال گذشته رشد ۰,۶ درصدی را به همراه داشته است (سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا سیا، ۲۰۲۰).

پیشنهادات

- ایران باید از هرگونه مداخله آشکاری که موجبات گسترش نگرانی از حضور مستشاران و یا کارکنان ایرانی در عراق را سبب شود پرهیز نموده و در بخش‌های اثرگذار دیگر به ویژه در حوزه فرهنگ و هنر، دینی، اقتصادی و سیاسی به شرح ذیل سرمایه‌گذاری بیشتری نماید.
- حوزه فرهنگ و هنر: ترجمه آثار ایرانی، سریال‌ها و فیلم‌های ایرانی با توجه به خواسته‌های عراقی‌ها می‌تواند تمایل عراقی‌ها به ایران را که در حال کم‌رنگ شدن است بهبود بخشد. ایران از هرگونه سیاست مستقیم جانبدارانه در برنامه‌های خود له یا علیه گروهی می‌بایستی پرهیز نماید. در این حوزه بیشتر دیدگاه‌های عمومی می‌بایستی در نظر گرفته شود. از سوی دیگر ضمن تسهیل رفت و آمد مردم دو کشور می‌بایستی به ویژه برای جذب توریسم عراقی فرهنگ‌سازی شده و ابزار لازم برای نظارت بر آن نیز ایجاد شود. ایران در بخش توریسم درمانی از عراق تا اندازه‌ای موفق عمل نموده است ولی نبود سازوکارهای نظارتی لازم نارضایتی‌هایی را نیز در این حوزه ایجاد نموده است.
 - حوزه دینی: ایجاد شرایط بورسیه و کمک هزینه تحصیلی برای روحانیون جوان عراقی در ایران و نیز تقویت ارتباط بین علمای دینی ایران و عراق و به ویژه در حوزه مرجعیت بسیار حائز اهمیت است. ایران از هم‌اکنون می‌بایستی شرایط عراق پس از آیت‌الله سیستانی و روابط با این کشور را با دقت رصد نماید.
 - حوزه اقتصادی: ایجاد پایگاه‌های اقتصادی پایدار در عراق برای همکاری‌های بلندمدت دو کشور بسیار ضروری به نظر می‌رسد. همانطور که در بحث آمریکا مطرح است با اینکه مردم و دولت عراق چندان تمایلی به حضور آمریکا در این کشور ندارند ولی حمایت‌های اقتصادی این کشور از عراق منجر شده که علی‌رغم میلشان به بودن آمریکا در عراق تن دهند. در این حوزه ایران می‌بایستی نسبت به مکان‌یابی درست ایجاد کارخانه‌ها، سهم نمودن عراق در این

طرح‌ها و نیز نیاز مردم با دقت عمل نموده تا همانند کارخانه کاله در عراق آسیب‌پذیر نباشد. این قراردادها از لحاظ حقوقی نیز می‌بایستی با دقت تنظیم شده و سازوکارهای اجرایی لازم در آنها در نظر گرفته شود تا به آسانی توسط یک دولت نتوان آن را باطل اعلام کرد.

- حوزه سیاسی: همکاری ایران با عراق در چارچوب ایجاد یک پیمان امنیتی می‌تواند بهترین راه برای ایجاد ثبات در عراق باشد. این اقدام می‌تواند الگویی برای شکل‌گیری پیمان امنیت منطقه‌ای در سطح گسترده‌تر شده و منجر به آرام شدن متحدان عرب آمریکا در منطقه شود. برای رسیدن به یک پیمان امنیتی با عراق می‌بایست از توافقنامه‌های اقتصادی و زیست محیطی آغاز و در نهایت به توافق امنیتی رسید. همچنین ایران می‌تواند ضمن حمایت غیرآشکار از کارشناسان و حقوقدانان نزدیک به خود کمک کند تا اصلاح یا وضع قوانین در حوزه‌های مختلف از جمله انتخابات منافی منافع ایران نباشد.

نتیجه‌گیری

ایالات متحده آمریکا میلیاردها دلار در عراق هزینه کرده است. این کشور اهداف استراتژیکی بلند مدتی را در این کشور دارد. کنترل منابع انرژی، مهار قدرت ایران، دفاع از متحدان منطقه‌ای و مبارزه با تروریسم که در حال حاضر مهمترین دلایل حضور این کشور در عراق می‌باشد. وزارت دفاع آمریکا در تاریخ ۳۱ مارس ۲۰۱۹ در گزارشی اعلام کرد که ایالات متحده بیش از ۷۶۵ میلیارد دلار برای جنگ عراق و مبارزه با داعش هزینه کرده است. قطعاً ایالات متحده این هزینه‌ها را برای اهداف کوتاه صرف نکرده است. ممکن است که ایالات متحده در کوتاه مدت و برای کم کردن توجهات حضور خود در عراق را کم‌رنگ کند اما تا زمانی که آمریکا مطمئن نشود که منافعش در صورت خروج نظامی از این کشور تأمین می‌شود، این کشور را ترک نخواهد کرد. بازگشت متهمان اقتصادی نزدیک به آمریکا و تهرئه آن‌ها در دادگاه‌های عراق از جمله العیساوی می‌تواند این نوید را بدهد که آمریکا تلاش دارد تا با به قدرت رساندن عوامل خود می‌خواهد تضمین منافع خود در عراق را پس از کم شدن حضور مستقیم خود بدست آورد. این اقدامات گویای آن است که آمریکا به دنبال کاهش نیروهای نظامی خود و در عوض ایجاد نوعی روابط دیپلماتیک و اقتصادی با عراق است.

ایالات متحده آمریکا با برگزاری گفتگوهای راهبری با عراق به دنبال گرفتن تضمین برای استمرار حضور نظامی هرچند محدود و ایجاد روابط اقتصادی در عراق است. لذا این کشور از

یک سو درصدد است با خروج جزئی نیروهای نظامی خود بخشی از مطالبات جریان‌های سیاسی و امنیتی عراق را محقق کند و از سوی دیگر به هیچ وجه پایگاه‌های مهم و راهبردی خود مانند عین‌الاسد و پایگاه «حریر» در اربیل را تخلیه نخواهد کرد. در مجموع آمریکا درصدد است میان کاهش نیروهای نظامی خود در عراق برای تحقق برخی از مطالبات جریان‌های سیاسی عراق و همچنین پیگیری استراتژی نظامی و امنیتی ایالات متحده آمریکا در این کشور با تضمین بقای خود در سایه حصول توافقنامه جدید یک موازنه‌ای ایجاد کند.

نیروهای نظامی و شبه نظامی نزدیک به ایران بزرگترین مانع آمریکا در رسیدن به اهداف خود در عراق می‌باشند. از میان برداشتن این گروه‌ها می‌تواند هم نفوذ ایران را کاهش دهد و هم آزادی عمل را در میدان عراق به نیروهای ائتلاف بین‌المللی بدهد. به همین دلیل فشار بر دولت الکاظمی برای دستگیری برخی از نیروهای نزدیک به ایران، کنترل سلاح در دست دولت و خودمختار نشان دادن این گروه‌ها از جمله اقداماتی است که آمریکا برای از میان برداشتن این گروه‌ها انجام داده است.

از این رو به نظر نمی‌رسد که آمریکا بدون اطمینان از تأمین منافعش عراق را ترک کند. لذا بهترین استراتژی برای اخراج آمریکا از عراق قرارگیری این کشور در مسیر صحیح دولت - ملت سازی است که می‌تواند این کشور را از حضور هرگونه نیروی خارجی بی‌نیاز کند. در همین راستا اصلاح حوزه مدیریت داخلی در عراق از جمله مبارزه با فساد، رشوه و توزیع ناعادلانه ثروت در این کشور می‌تواند همراهی مردم را با حکومت به دنبال داشته و این کشور را در مسیر درست هدایت کرده و از وجود هرگونه نیروی خارجی بی‌نیاز کند. هرچند به نظر می‌رسد ایران نیز بیش از پیش نبایستی سیاست خود را تنها در خروج نیروهای آمریکایی از عراق متمرکز نماید. ایجاد ساختارهای اقتصادی و فرهنگی ایران در عراق و انعقاد قراردادهای طولانی مدت در حوزه‌های مختلف با این کشور می‌تواند منافع دو ملت همسایه را تضمین کند.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- پمپئو، آمریکا به رهبری ائتلاف ضد داعش ادامه خواهد داد، ۲۰۱۹،
<https://www.dw.com/fa-ir/a-51257062>
- فريحات، معاذ. رشي و فساد و ترد للخدمات.. عراقيون يدقون ناقوس الخطر
<https://www.alhurra.com/2019/10/13>
- قرارداد ۷,۷ ميليون دلاری شرکت آمریکایی با عراق، ۲۰۲۰،
قوام، عبدالعلی (۱۳۸۳). اصول و سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل، تهران:
انتشارات سمت
- قوام، عبدالعلی و زرگر، افشین (۱۳۸۷). دولت سازی، ملت سازی و نظریه روابط
بین‌الملل، تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی
- مشیرزاده، حمیرا (۱۳۹۱). تحول در نظریه‌های روابط بین‌الملل، تهران: انتشارات سمت.
- هل فقد الشباب العربي الثقة في الإعلام الرسمي؟ ۲۵ يونيو/ حزيران ۲۰۱۹،
<https://www.bbc.com/arabic/interactivity-48761920>

ب) منابع انگلیسی

- Anthony H. Cordesman, Why Iraq is “Burning”, October 25, 2019,
Available from: <https://www.csis.org/analysis/why-iraq-burning>
- Arabs are losing faith in religious parties and leaders, 2019, Available
from: <https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2019/12/07/arabs-are-losing-faith-in-religious-parties-and-leaders>
- BP, Statistical Review of World Energy, 2019, 68
edition, 2019, 14, 16, 30, 32, <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-reviews-2019-full-report.pdf>
- BY BILAL Y. SAAB, MICHAEL P. MULROY, For Now, U.S. Troops
Are Likely in Iraq to Stay, JANUARY 9, 2020. Available from:
<https://foreignpolicy.com/2020/01/09/for-now-u-s-troops-are-likely-in-iraq-to-stay/>
- Central Intelligence Agency, 2019/7/25. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html>

Central Intelligence Agency, July 2020. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/iz.html>

Lead Inspector General for Operation Inherent Resolve I Quarterly Report to the United States Congress I July 1, 2019 - October 25, 2019, Available from: <https://www.dodig.mil/Reports/Lead-Inspector-General-Reports/>

Pollock, David. Eight Reasons Why the United States and Iraq Still Need Each Other. January 9, 2020. Available from: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis>

The U.S. Census Bureau, 2020/7/1. Available from: <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c5110.html>

The U.S. Energy Information Administration. 2019/8/20 Available from: https://www.eia.gov/international/analysis/special-topics/OPEC_Revenues_Fact_Sheet

Waltz, k. (1979) Theory of International politics. New York: Random House.